

KRALJ OJDIP

OSEBE:

- OJDIP - tebanski kralj
- JOKASTA - tebanska kraljica
- KREON - Jokastin brat
- TEJREZIAS - videc
- DUHOVNIK
- SEL - iz Korinta
- PASTIR - prej služabnik v Tebah
- SLUŽABNIK - na Ojdipovem dvoru
- ZBOR - tebanskih starešin

NEME
OSEBE

- o Deček, ki spremlja Tejreziasa
- o Antigona in Ismena, Odipovi hčerki
- o Spremljevalci Ojdipa, Kreona in Jokaste

OBŠIRNA OBNOVA

TEBANSKI MIT - Ojdipovo življenje od rojstva do ZASEDBE prestola kot kralji Teb

UVODNI PRIZOR

Zgodba se dogaja pred Ojdipovo palačo v Tebah, kamor so prišli ljudje vseh starosti z oljčnimi vejicami v rokah in tam klečali, da bi se jih kralj Ojdip usmilil in jim pomagal pred kugo, ki je razhajala po mestu. Z njim je govoril duhovnik, kajti mesto je bilo čisto na tleh in se ni moglo pobrati. Umirala jim je živina, matere pa niso mogle roditi otrok. Kljub temu, da Ojdip ni bil eden izmed bogov, je bil on tisti, ki je mesto lahko izvlekel iz težav. *Ojdip je kralj postal, ker je rešil Sfingino uganko. Sfinga je bila krilata pošast, ki je imela sprednji del device in zadnji del leva; živela je v Tebah, kjer je ljudem postavljala uganke in ubila vsakogar, ki je ni znal rešiti; po tem ko Ojdip edini reši uganko, s tem reši Tebe in Sfinga se vrže v prepad....* Ojdipu je duhovnik dejal, naj reši Tebe pred pogubo, naj prosi za nasvet boga ali pa človeka, naj varuje svoj sloves, kajti ko ne bo več ljudi, ne bo več njega. Kralju so se ljudje zelo smilili, kajti kot vladar je bil zelo pravičen, pošten, prijazen, človeški, a je vseeno zahteval red in disciplino. Solze je že dolgo točil, zato je v preročišče v Delifh poslal Kreona, da mu prinese nasvet oz. rešitev, toda Jokastin brat je porabil že res veliko časa, zato je Ojdipa skrbelo, kako je z njim. Do duhovnika nato pristopi nekdo iz zbora in mu sporoči, da se Kreon s svojim spremstvom vrača. Kralj je bil zaradi veselja in sreče na njegovem obrazu v upanju, da bo pa le dobil rešitev, zatorej jo tudi je. Hotel je, da jo slišijo vsi pred palačo, kajti njihovo trpljenje ga je zelo skrbelo, zato je Kreonu dal besedo. Povedal je, da se nahaja v mestu nekdo, ki je ubil kralja Laja in je torej on tista težava. Tebe se morajo njega najprej znebiti - šele takrat jih bo Apolon ozdravil kuge. Ojdip je o kralju takrat že slišal, a poznal ga ni 'nikoli'. O njem je zato povprašal Kreona, ki mu je povedal, da je umrl, ko je potoval v Delfe in je na razpotju prišlo do spopada, in so umrli vsi Lajevi, razen enega, ki je še vedno med njimi. *Lajeva smrt ni bila raziskana - le utonila je v pozabo ob stiski, ki jo je povzročila Sfinga s svojo uganko.* Ojdip se tako odloči, da bo sam raziskal njegovo smrt do konca. S Kreonom odideta v palačo, zbor vzame oljčne vejice in se razide.

PRVI PRIZOR

Ojdip tik pred koncem zborovske pesmi stopi iz palače in jim obljubi, da se bo izpolnilo, kar so prosili, če mu prisluhnejo in pomagajo, kajti kot tujec vsega ni

vedel. Povedal jim je, da če kdo ve karkoli glede tega, mu naj javi; če je kriv kdo sam pa bo ostal živ in zdrav le moral bo zapustiti Tebe. Če bi kdo karkoli o morilcu zadržal, bi se mu pisalo zelo slabo - preklet bo v tej deželi, nihče ga ne bo sprejel ali z njim govoril... Tudi če on sam pod streho drži tega hudodelca, naj bo preklet. Ojdip se bo za kralja Laja bojeval, kot da bi mu bil rodni oče, saj mu je žal, da so Tebe izgubile kralja kot je bil on, zdaj pa Ojdip spi v njegovi postelji z njegovo ženo. Vsi v zboru mu nato zatrdijo, da niso ubijali in ne poznajo storilca; to bi lahko vedel le bog, ki ga pa ne moreš prisiliti, če sam noče. Vodja zbora mu pove za Tejreziasa, ki je bil videc tega smrtnega boja - od njega naj bi izvedeli vse, toda že dvakrat je poslal ponj, a še vedno ga ni. Malo za tem je slep siv starec le prišel, obdan s služabniki, za roko ga je vodil pa deček. Iz njegovega obraza se je videlo, da semkaj hodi zelo nerad. Kralj mu zaupa situacijo, on mu pa odvrne, da, če bi vedel, kaj se je zgodilo, nebi nikdar prišel sem. Tejrezias hoče iti domov, a vsi ga na kolenih prosijo. Ojdip se razjezi nad Terejziasom, čeprav mu on zatrjuje, da bi ga resnica zelo bolela. Nato mu končno izda, da je ubijalec, ki ga išče, Ojdip sam in da je materi obenem sin in mož ter, da je očeta spravil na oni svet. Izmenjata si še zadnje besede, in zaključita prepir z razhodom - Tejrezias odide z dečkom, Ojdip pa gre v palačo.

DRUGI PRIZOR

Kreon razburjen prihiti pred palačo, češ da ga je Ojdip obtožil, da je Tejrezias nagovoril, da naj okrivi Ojdipa, da je ubil kralja Laja. Zbor ga pomirjuje, da se je to zgodilo v navalu jeze in verjetno ni bilo tako mišljeno. Ojdip nato pride iz palače ves razburjen in s Kreonom začneta prepir. Ojdip hoče njegovo smrt, toda Kreon vanjo ne bo privolil, če mu ne dokaže spletkarstva. Da poravna prepir, iz palače pride Jokasta. Kreon je govoril resnico, da ni nagovoril Tejreziasa, kajti nikoli se ni lagal; podpirala sta ga cel zbor in Jokasta. Ojdip spoštuje odločitev zbora in hoče, da Kreon odide izpred palače. Kraljica mu pove, da je kralju po prerokbi bilo usojeno, da ga bo ubil njegov lasten sin in se bo poročil s svojo lastno materjo, s katero bo imel otroke, a to se seveda po njenem ni zgodilo, kajti svojega otroka je kralj Laj ob rojstvu odvrigel, Laja bi pa naj ubili razbojniki na razpotju. Pove mu tudi, da ji je vse to povedal služabnik, ki je edini živ prišel iz tega spopada z Lajeve strani; kot zvestemu služabniku mu je po Lajevi smrti dovolila, da odide iz mesta in gre past živino. Ojdip ga želi videti in hkrati Jokasti pove zakaj sam sluti vedno bolj, da je on morilec. *Pove ji o svojem očetu Polibu in njegovi materi Merope, s katerima je živel v Korintu kot eden najuglednejših meščanov, dokler mu ni eden od ljudi izdal, da je podtaknjen svojemu očetu. Zato se je takrat Ojdip zelo potrto, brez da bi povedal staršema, odpravil v Delfe kjer mu pa Apolon ni dal odgovora. Le namignil mu je, da bo občeval s svojo lastno materjo in z njo imel potomce ter ubil svojega očeta.* Končno ji je povedal resnico, da se spominja tistega razpotja in da je tam s pestjo pobil nekaj ljudi, a ne ve, ali je bil tisto kralj Laj. Misli, da ne sme v Korint, kajti ubil bi Poliba, svojega očeta, in se poročil z mamo. Zadnji žarek upanja ostaja pastir, po katerega je Jokasta brž poslala. Skupaj sta odšla v palačo.

TRETJI PRIZOR

V Tebe nevede pripotuje Sel iz Korinta in prinaša novico, da je umrl kralj Polib, zato njegov prestol v Korintu nadomesti Ojdip. Jokasta je takoj poslala služabnico

po Ojdipa, ta pa prihiti ven. Sel mu vse pove, kralj in kraljica začneta razmišljati o napaki prerokbe, a vseeno je kralja strah poroke z materjo, kajti ona še živi. Od Sela izve nato točno resnico, da si s Polibom ni v nikakršnem sorodstvu. Sel o tem ve, ker je on Ojdipa predal kralju Polibu, po tem ko ga mu je v globeli Kitajrona med pašo ovac prinesel nek drug pastir. Ojdipu je tako ime, ker mu je pravi oče prevrtal in zavezal noge. Tisti drugi pastir je bil pastir kralja Laja. Jokasti je takrat že postalo vse jasno, zato je bila zelo vznemirjena in je prepričevala Ojdipa, da naj neha z iskanjem svojega izvora.

ČETRTE PRIZOR

Končno iz daljave pride pastir z dvema služabnikoma, Sel je še vedno zraven pred palačo. Pastir se Sela ne spominja, zato mu on obrazloži, kdo je. Nato ga Ojdip vpraša, če mu je dal fantka, ko sta skupaj pasla na Kitajronu, a pastir tega noče povedati, zato ga je moral kralj prisiliti, da je le pritrtil, kasneje je moral povedati tudi, da je Ojdipa dobil od kralja Laja (od Jokaste), z namenom, da ga ubije, ker se je Jokasta bala prerokbe. Pastir je Ojdipa potem predal Selu, ker je mislil, da mu bo pri njemu bolje. Ojdip je planil v palačo.

SKLEPNI PRIZOR

Služabnik pove novico, da je kraljica Jokasta mrtva. *Obesila se je - najprej, ko je stopila skozi vežna vrata, je planila k poročni postelji in si z rokami pulila lase, nato zaloputnila vrata in klicala kralja Laja, ki je bil že dolgo v grobu; prišel je Ojdip, ki je s tečajev vrgel vrata in vdrl v sobo, kjer je Jokasta že bila obešena za zanko; zanko je razrahljal in Jokasta je padla po tleh...mrtva; z obleke je snel zlati zaponki in nakit ter si jih zavrtal v oči, da le-te niso več videle, kar je storil in kaj doživel. Črna kri mu je v curkih lila čez obraz.* Nato so se vrata palače po Ojdipovi želji odprla in vsi so lahko videli njegov strašen pogled z izdolbinami namesto oči. Oči si je izdolbel, ker z njimi ni mogel videti nič več lepega. Takrat hoče, da ga izženejo iz mesta ali ga usmrtijo; karkoli, le da ne bo več v Tebah. Zato pride iz mesta Kreon, ki je v tistem trenutku edini možni kralj oz. voditelj Teb. Ojdip se mu opraviči za vse, kar mu je rekel. Pred odhodom na Kitajron, kjer bo potem Ojdip živel, pa še hoče zadnjič slišati svoji dve hčeri - Ismeno in Antigono, od katerih se poslovijo in jih preda Kreonu, v upanju, da bo njuno življenje srečnejše od njegovega. Kreon za konec izžene Ojdipa na Kitajron in prevzeme prestol.

TEBANSKI MIT

(Ojdipovo življenje od rojstva do zasedbe prestola kot kralj Teb)

